

ONLINE MEDICIJNEN KOPEN

GOKKEN MET JE GEZONDHEID

Online receptmedicijnen bestellen zonder een doktersvoorschrift: het gebeurt op grote schaal. Hoe gemakkelijk is het om zonder recept slaap- en kalmeringspillen of zware pijnstillers te kopen? Wat krijg je in huis en wat zijn de risico's? **Wij zochten het uit.**

20 BESTELD, 16 GELEVERD

In mei 2018 bestelden wij 20 receptmedicijnen bij 12 aanbieders in binnen- en buitenland. Het gaat om antibiotica, pijnstillers, bloeddrukverlagers, slaap- en kalmeringsmiddelen, kankermedicijnen en ontstekingsremmers. 16 medicijnen, verzonden vanuit Nederland, Zwitserland, Groot-Brittannië, Singapore en India, zijn daadwerkelijk afgeleverd. 3 bestellingen werden door de douane onderschept, 1 is betaald maar nooit bezorgd. Het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) heeft op ons verzoek de geleverde medicijnen onderzocht op de aanwezigheid en het gehalte van de werkzame stof. Bij 2 middelen kon het gehalte niet worden bepaald. Aanwezigheid van (gevaarlijke) hulpstoffen is niet onderzocht.

'Helaas hebben in Nederland een paar duizend kinderen moeite met in slaap komen. Oxazepam bestellen is wat dat betreft een goede oplossing. Ongeveer 30 tot 60 minuten na de inname van een pilletje valt je kind als een blok in slaap. Met dit sterke slaapmiddel is de kans klein dat je kind 's nachts ontwaakt.' Deze en andere volstrekt onverantwoorde adviezen staan op de websites van illegale aanbieders van medicijnen. Je ziet ze zo voor je, de jonge vaders en moeders die na de zoveelste doorwaakte nacht met hun huilbaby radeloos hun toevlucht tot het internet nemen... Met alle risico's van dien, want vanwege de heftige bijwerkingen schrijven artsen dit verslavende middel alleen bij hoge uitzondering voor aan jonge kinderen en dan alleen in een lichte dosering. Volgens cijfers van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bestellen honderdduizenden Nederlanders weleens online medicijnen zonder daarvoor een recept van een arts te hebben. Omdat ze verslaafd zijn, of een ziekte in de taboesfeer hebben waarmee ze niet naar een arts durven. Of simpelweg omdat ze niet weten dat je voor zulke medicijnen eigenlijk een doktersrecept nodig hebt.

Illegale aanbieders

Wij deden onderzoek naar het bestellen van receptmedicijnen zonder doktersvoorschrift en stuitten op tientallen illegale online aanbieders. Bij 12 nationaal en internationaal opererende online aanbieders bestelden onze onderzoekers in 2018 undercover 20 receptmedicijnen. Het ging om onder meer slaap- en kalmeringsmiddelen, antibiotica en kankermedicijnen. Sommige in heel zware doseringen die in Nederland normaal niet worden verstrekt. Bij twee bestellingen werden er gratis erectiepillen meegeleverd. Om veiligheidsredenen is het in Nederland niet toegestaan om receptgeneesmiddelen zonder tussenkomst van een arts in huis te halen. Daarom hebben we de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en het openbaar ministerie vooraf

50.000

ILLEGALE GENEESMIDDELEN NAM
DE NEDERLANDSE DOUANE IN EEN WEEK
TIJD IN BESLAG IN 2017

geïnformeerd over ons onderzoek. Ook de douane is op de hoogte gebracht, want in het buitenland bestelde pakketjes kunnen bij de grens worden onderschept. Eigenlijk is het dus illegaal om op deze manier medicijnen te bestellen, maar in het belang van de volksgezondheid kregen we toch toestemming van de autoriteiten om dit project uit te voeren.

Malafide praktijken

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: geen van de aanbieders voldoet aan de in Nederland geldende medische standaarden. Meestal maak je uit de websiteteksten al op dat ze goed weten dat ze met malafide praktijken bezig zijn. Zo legt een aanbieder uit waarom zijn klanten met

'De arts van de Britse apotheek blijkt in **Roemenië** te wonen'

cash of cryptogeld moeten betalen: 'Betalen met een bankoverschrijving kan mogelijk argwaan wekken bij diverse instanties.' Een ander waarschuwt: 'Gebruik niet onze websitenaam of namen van producten!' In plaats daarvan moeten we een stapeltje bankbiljetten opsturen en op de envelop de naam van een niet-bestaand bedrijf, 'Smartcase', zetten. Bij deze groep websites, met dubieuze termen als ►

'goedkoop' of 'goedepillen' in de domeinnaam, zal voor de besteller meestal wel duidelijk zijn dat hij zich in het illegale circuit begeeft. Bijna zorgwekkender vinden we de aanbieders die doen voorkomen alsof ze een betrouwbare partij zijn. Met hun professioneel ogende websites zijn zij nauwelijks te onderscheiden van de geregistreerde en legale internetapotheken. Zulke aanbieders, meestal opererend vanuit het buitenland, verkopen vaak goedkope merkloze medicijnen, die gefabriceerd zijn in India. En als zij de medicijnen vanuit Groot-Brittannië verkopen, kan dat zelfs volkomen legaal zijn, ook al gaat het buiten de reguliere arts en apotheek om.

Maas in de wet

Ook wij komen zo'n Britse apotheek tegen, met klanten in meerdere EU-landen. Onze mystery-onderzoeker, die zogenaamd de geslachtsziekte chlamydia heeft, hoeft alleen maar een medische vragenlijst in te vullen. Binnen een uur meldt de

NIET LANGS DE DOUANE

Hoeveel medicijnen er in totaal illegaal worden geïmporteerd is niet bekend, maar de douane houdt wel bij wat wordt onderschept. Dit zijn de medicijnen die het vaakst worden aangehouden (uitgezonderd 'lifestylegeneesmiddelen' zoals erectiepillen en afslankmiddelen).

- 1 PIJNSTILLERS
- 2 ANTIBIOTICA
- 3 ONTSTEKINGSREMMERS
- 4 ADHD-MEDICIJNEN
- 5 HART- EN VAATMEDICIJNEN

BRON: RIVM 2017

64

MELDINGEN KREEG DE INSPECTIE IN 2017 OVER GEZONDHEIDSKLACHTEN DOOR VERMOEDELIJK NEPMEDICIJNEN

aanbieder dat een arts de aanvraag heeft goedgekeurd en de antibioticumkuur zal worden opgestuurd. Op het recept bij de bestelling staat het adres van deze kennelijk aan de apotheek verbonden arts: hij blijkt in Roemenië te wonen. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport noemt deze constructies weliswaar 'absoluut ongewenst', maar kan er weinig tegen beginnen. 'De Nederlandse wetten gelden niet in andere landen. Daarom is het heel belangrijk dat iedereen oppast met het bestellen van medicijnen via internet anders dan bij de reguliere online apotheek.' Sinds 9 februari moet op elk medicijndoosje in Europa een unieke code staan. Dit helpt om valse medicijnen te bestrijden, maar lost het probleem van illegale handel niet op.

In Nederland is het daarnaast verboden om klanten met prijsaanbiedingen te verleiden om meer geneesmiddelen te kopen dan nodig, maar veel aanbieders doen het wel. Meestal geldt: hoe meer pillen je bestelt, des te minder je per pil betaalt. Ook worden kortingen gegeven, bijvoorbeeld als de bestellers nieuwe klanten aandragen: 'U krijgt korting als uw vrienden binnen 30 dagen een bestelling plaatsen.' Eén geworven vriend levert de besteller 6% korting op, twee vrienden 7%, en zo verder.

Pillen genaamd 'Azobotic'

We blijken niet altijd de medicijnen te krijgen die we hebben besteld. In plaats van het bestelde antibioticum Zithromax van de bekende Amerikaanse farmaceut Pfizer, ontvangen we bijvoorbeeld een stapeltje pillen genaamd 'Azobotic' van het Indiase bedrijf Combitic Global Caplet.

Op ons verzoek heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) afgelopen najaar de ontvangen medicijnen geanalyseerd. Opvallend:

Frouke Tamsma is redacteur-onderzoeker Zorg bij de Consumentenbond

'Sommige pillen leken wel **smarties**'

'Dat zo veel Nederlanders weleens receptmedicijnen zonder doktersvoorschrift kopen, vind ik schokkend om te horen. Honderduizenden Nederlanders laten blijkbaar buiten hun reguliere arts en apotheek om medicatie uit bijvoorbeeld India overkomen. Sommige pillen die wij ontvingen, leken meer op smarties dan op echte medicijnen en waren onzorgvuldig verpakt. Dan voelt het bijna als een meevaller dat de medicijnen in ons onderzoek in elk geval de werkzame stof bevatten. Waarmee de grote risico's van dit gebruik van medicijnen natuurlijk niet zijn weggenomen.'

bij alle medicijnen was de werkzame stof die erin hoort te zitten, daadwerkelijk aanwezig. Het RIVM heeft ook de hoeveelheid werkzame stof in de pillen gemeten. Bijna overal zit meer of minder werkzame stof in dan op de verpakking staat, maar een kleine afwijking is ook bij reguliere medicijnen niet ongebruikelijk. In bepaalde antibioticumpillen (chloramfenicol) werd wel te veel werkzame stof gevonden: 625 in plaats van 500 mg. 'Samen met andere recente onderzoeken wijst dit erop dat de illegale markt in geneesmiddelen steeds professioneler wordt', zegt Bastiaan Venhuis, senior onderzoeker bij het RIVM. 'Deze aanbieders willen dat hun klanten vaker terugkomen.' Ook het steeds internationaler worden van de markt is problematisch, ziet hij: 'Eenmaal ergens in een EU-land ingevoerd, kunnen de middelen zich haast ongehinderd verspreiden'. Kon de overheid voorheen volstaan met de waarschuwing dat illegale medicijnen vaak nep zijn, nu lijkt die vlieger niet meer op te gaan.

De risico's

Maar dat de pillen 'echt' zijn, wil bepaald niet zeggen dat het gebruik ervan zonder risico's is. Controle door arts en apotheek ontbreekt, en onbekend is hoe deze medicijnen hun werk doen in het lichaam. Zogenoemde 'retard'-medicijnen bijvoorbeeld horen langzaam hun werkzame stof af te geven. Als deze pillen ergens in het bestelproces beschadigd zijn geraakt, kan de werkzame stof versneld vrijkomen, wat een gezondheidsrisico oplevert.

WAAR HAAL JE PILLEN EN POEDERS?

In Nederland mag alleen een arts met wie je een behandelrelatie hebt een recept voorschrijven. Met dit recept haal je bij een apotheek het geneesmiddel af. Met een herhaalrecept kun je ook bij een internetapotheek terecht, als die tenminste het Europese logo op zijn site heeft staan. Door op dit logo te klikken, kun je controleren of de apotheek geregistreerd is. De link leidt als het goed is naar de overheidswebsite aanbiedersmedicijnen.nl en daar hoort de apotheek vermeld te zijn. Medicijnen waar geen recept voor nodig is, haal je bij de drogist, de supermarkt of de apotheek.

Ook weet je niet of de medicijnen wel op de juiste manier zijn bewaard. Het is maar de vraag of de antibiotica die we uit India ontvangen wel op een 'donkere en koele plek' zijn bewaard, zoals de fabrikanten op de verpakkingen voorschrijven. Verder kunnen de medicijnen onzuiverheden bevatten wanneer de grondstoffen niet de goede kwaliteit hebben. 'Zo zien wij regelmatig afvalstoffen die verwijderd hadden moeten worden', vertelt Venhuis. 'Er is waarschijnlijk meer winst te behalen met grondstoffen van lage kwaliteit.'

Boetes voor overtreders

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) spoort illegale aanbieders alleen op basis van meldingen op. De inspectie heeft de afgelopen drie jaar negen bestuurlijke boetes en twee waarschuwingen gegeven aan online aanbieders van geneesmiddelen. Zij overtraden verschillende artikelen van de Geneesmiddelenwet, zoals het verkopen van geneesmiddelen door een onbevoegde, het maken van reclame voor ongeregistreerde geneesmiddelen en het ontbreken van het Europese logo voor online aanbieders (zie het kader links). We hebben de gegevens over de aanbieders uit ons onderzoek aan de Inspectie overhandigd, zodat die kan ingrijpen. ◀

MEER LEZEN?

In het boek 'HET JUISTE MEDICIJN' staat van honderden medicijnen wat je eraan hebt en welke bijwerkingen er bekend zijn. Per ziekte of klacht is te lezen hoe de aandoening ontstaat, wat de verschijnselen zijn, wat je zelf kunt doen, wat volgens de Nederlandse richtlijnen de beste geneesmiddelen zijn en welke middelen we juist niet aanraden. Prijs: €28 voor leden en €36 voor niet-leden, inclusief verzendkosten. E-book: €18,50 voor leden en €23,50 voor niet-leden. Te bestellen via consumentenbond.nl/webwinkel of bel 070-445 45 45.

100.000

NEDERLANDERS BESTELLEN WELEENS RECEPTMEDICIJNEN ZONDER EEN DOKTERSVOORSCHRIFT

CHECK ONLINE

Op consumentenbond.nl/medicijnen-kopen staat een filmpje over hoe we dit onderzoek hebben gedaan. Je vindt hier ook meer informatie over medicijnen.

SMAAKT DIT NAAR MEER?

Ontdek gratis 2 maanden* lang alle tests en tips van de Consumentenbond.

*) maandelijks opzegbaar, ook tijdens de eerste 2 maanden